

ПАДАЛКА ГАННА МИКОЛАЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри іноземних мов та суспільно-гуманітарних дисциплін
Київського інституту інтелектуальної власності та права,
кандидат соціологічних наук*

СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОЇ УЧАСТІ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Питання регіонального та місцевого розвитку, ґрунтованого на концепції сталого розвитку, широко досліджені науковцями. Зокрема, на увагу заслуговують праці таких вчених, як В. Г. Андрійчук, О. М. Варченко, П. І. Гайдучук, В. М. Гець, С. М. Кваша, І. Г. Кириленко, П. М. Макаренко, В. Я. Месель, П. Т. Саблук, А. В. Ткачук, О. М. Шпичак та ін. Науковці акцентують увагу на механізмі державної підтримки, особливостях процесу децентралізації, який набуває все більшої актуальності з огляду на зростання її ролі в забезпеченні сталого розвитку.

Разом з тим аналіз політичних документів багатьох фахових досліджень засвідчує, що державна регіональна політика в Україні спрямована переважно на економічний та просторовий розвиток окремих регіонів, вона не враховує потреб соціального вирівнювання та особливостей гуманітарного розвитку усіх регіонів.

Так, у доповіді Міжнародної комісії з питань екології та розвитку ООН під назвою «Our Common Future» (1987 р.) поняття стійкий розвиток трактувалося просто і конкретно – це такий розвиток, який задовольняє потреби сучасності, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольнити свої власні потреби. Між тим, співставити нагальні потреби сучасного і достатньо віддаленого майбутнього наступних поколінь завдання практично не є вирішеним, оскільки це не можливо передбачити. Таке не достатньо чітке визначення поклало в основу нову філософію та ідеологію світобачення, результатом якої є поява концепції (доктрини) сталого (стійкого) розвитку.

За умов глобалізації світової економіки пріоритетне значення для забезпечення національного добробуту та екологічної безпеки набуває сталий розвиток, розгляд якого необхідний у силу актуалізації регіонального розвитку для багатьох країн світу та України, зокрема.

Головним механізмом, який на сьогодні забезпечує реалізацію сталого розвитку в Україні – це децентралізація. І як показують соціологічні дослідження її підтримує більшість українців. Переважно для українців децентралізація пов'язана з покращеннями територій, благоустроєм та якістю послуг. За результатами дослідження у 2019 році – найбільш помітним покращенням ситуації, яке відзначають 73 % тих, хто помітив або почув про певні позитивні зміни у своєму населеному пункті в наслідок реалізації реформи децентралізації, лишається

ремонт покриття вулиць, дворів. Досить багато респондентів відзначили позитивні зміни з освітленням (57 %), ремонтом бюджетних приміщень (39 %), облаштуванням соціальної інфраструктури (38 %) [6].

Найбільш очікуваними результатами від реформи є поліпшення якості та доступності послуг: покращення добробуту громад відчули 49 % громадян України, а зменшення корупції – 47 %. Загалом 45 % українців бачать покращення від реформи децентралізації у сфері ремонту та утримання доріг, 38 % – у сфері благоустрою, у випадку надання адміністративних послуг – 23 %. Але, разом з цим, на рівні підвищення спроможності вирішувати побутові та інфраструктурні питання на місцях, зростає потреба громадської участі й у прийнятті соціально-політичних рішень. Саме таку участь може забезпечити механізм місцевих референдумів [1].

Як показав досвід інших країн, закон у цих випадках є необхідним, але не є достатнім. Дуже багато залежить від політичної культури й традицій, а також від політичної системи в цілому. Але ніщо не заважає появі такої практики й поступовому розвитку місцевих референдумів у країнах, де раніше такої традиції не було (як у Чехії), і найперший крок до цього – запровадження досконалої юридичної бази та закріплення практики консультувань з громадськістю.

В Україні з 1991 р. було зафіксовано близько 200 ініціатив щодо проведення місцевих референдумів. Однак відсутність закріпленого механізму їх проведення унеможливило таку форму здійснення влади народом у правовій державі. Більшість референдумів стосувалися адміністративно-територіальних питань (32 %), назв населених пунктів (26 %) та організаційних питань (20 %). Але цей перелік може бути розширений завдяки реалізації практик консультування з громадою через місцеві референдуми та спрямування їх результатів на розвиток регіонів відповідно до принципів сталості, прозорості та пріоритизації [4, с. 25].

Переважно українці демонстрували високий рівень солідарності та високу явку на місцевих референдумах. Зацікавленість громадян у покращеннях соціально-економічного стану на рівні громади стане кращою мотивацією задля закріплення партисипаторної моделі впливу громадян на розвиток регіонів.

За результатами соціологічного дослідження цінностей молоді було виявлено, що не дивлячись на низький інтерес молоді до політичних процесів в Україні – участь у виборах молодь вважає важливим для себе вибором [7, с. 16]. Необхідність артикуляції своєї громадянської позиції через участь у виборах молодь пояснює своїм громадянським обов'язком та можливістю електорально репрезентувати свою підтримку або не підтримку політичного курсу держави (табл. 1).

Таблиця 1

*Порівняння відповідей на запитання
«Як Ви вважаєте, чому люди, у тому числі молодь,
повинні брати участь у виборах?» (серед усіх респондентів/-ок, 2017 –
N=2000, 2018 – N=2001), %*

	2017	2018
Це громадянський обов'язок кожного брати участь у виборах	56,7	52,8
Можливість показати свою згоду/незгоду з політикою держави держави/керівництва регіону/позицією депутата	36,3	31,4
Не бажання, щоб до влади прийшли партія/кандидат, яким не довіряю	19,5	15,0
Можливість підтримати партію/кандидата, яким симпатизуєш	15,2	14,9
Не обов'язково брати участь у виборах	9,1	9,8
Брати участь, щоб у виборний орган пройшла людина, що представляє наш округ, регіон	6,5	7,3
За звичкою приходять на виборчу дільницю, участь у виборах бере все близьке оточення – родичі/друзі/сусіди та інші	5,3	6,0
Просто цікаво, хто переможе у змаганні партій/кандидатів	1,9	4,2
Представники партії, кандидата «зацікавлюють» подарунками/грошиками	0,3	0,7
<i>Важко відповісти</i>	4,7	5,4

Прим.: Сума не дорівнює 100 %, оскільки респонденти/-ки могли обрати декілька відповідей.

На думку молоді, найефективнішими заходами впливу на владу можуть бути її участь у виборах всеукраїнського (21,0 %) та місцевого (16,7 %) рівнів, а також – у радикальних протестах (17,1 %). Тому, поки виборча участь та залучення до такої активності молоді має потенційну для розвитку регіонів можливість здійснення управлінських рішень на якісно новому рівні.

Список використаної літератури:

1. Впровадження стандартів публічної етики на місцевому і регіональному рівнях: українська практика та європейський досвід / Під ред. Толкова-нова В. В., Щербак Н. В. – Київ: Центр досліджень питань місцевого і регіонального розвитку та сприяння адміністративній реформі, 2008. – 212 с.

2. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua> – Назва з екрану.
3. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254 к/96-ВР. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
4. Майже 60 % українців переконані, що децентралізація потрібна // Урядовий портал. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/majzhe-60-ukrayinciv-perekonani-shcho-decentralizaciya-potribna-gennadij-zubko>
5. Стратегія сталого розвитку «Україна 2020». Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
6. Соціологічне опитування «Зараз я називатиму окремі соціальні інституції. Якою мірою Ви їм довіряєте?». [Електронний ресурс] // Центр Разумкова. – 2015. – Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=1030
7. Молодь України – 2018 / Результати репрезентативного соціологічного дослідження. – Київ : ДП «Редакція інформаційного бюлетеня «Офіційний вісник Президента України», 2018. – 72 с.

Ключові слова: місцеві референдуми, молодь, сталий розвиток регіонів, громадянська участь, громадянська активність.

Ключевые слова: местные референдумы, молодежь, устойчивое развитие регионов, гражданское участие, гражданская активность.

Key words: local referendums, youth, sustainable development of regions, civil participation, civil activism.